

A sötétség barlangja Romániában

Különös teremtmények között találta magát *Serban Sarbu* román biológus, amikor tíz évvel ezelőtt az elsők között ereszkedett le a Fekete-tenger partján véletlenül felfedezett Movile-barlangba. Az üregben olyan, addig ismeretlen élőlényeket talált, amelyek évmilliók alatt fejlődtek ki, és teljes sötétségben éltek. A tudós, aki röviddel a „sötétség birodalmának” felfedezése után 1987-ben disszidált, nemrég amerikai ösztöndíjjal tért vissza Romániába, hogy folytassa a világon egyedülálló biológiai lelet kutatását.

A föld alatti képződményből eddig harminchárom olyan, korábban ismeretlen élőlény került elő, amely sohasem látott napfényt. Az évmilliókkal ezelőtt a barlangban rekedt állatok alkalmazkodtak a fény teljes hiányához, s napfény helyett a talajvíz kénes vegyületeiből nyert kémiai energiát hasznosítják. Hasonló élőlények másutt csak az óceánok fenekén, több ezer méteres mélységben fordulnak elő, ott azonban életmódjukat hasonlíthatatlanul nehezebb tanulmányozni. Sarbu kedvence az az alakjában aszpirintablettára emlékeztető egyenlő lábú rák, amely csaknem egymillió éven át fejlődött rokonaitól elszigetelve. A legősibb teremtmények közé tartoznak a vak vízikorpiók, amelyek 2-5 millió

éven át fejlődtek a maguk külön kis világában.

Egyébként is, a Movile hátborzongatóan sötét víz alatti világában hemzsegnak a vak rákok, csigák, angolnák, kagylók és férgek. Más barlanglakók, például a pókok, a magas kén-tartalmú víz közelében tenyésznek a barlang egy alsóbb rétegében. Az évmilliók alatt szokatlanul hosszú lábakat és antennákat növesztettek, amelyekkel fény hiányában érzékszerveiket pótolják. A tudósok feltételezései szerint a barlangban ma élő lények ősei öt és fél millió évvel ezelőtt rekedtek ott, jóval azután, hogy az utolsó dinoszauruszok is kihaltak, s amikor az emberi evolúció még csak távoli kilátás volt.

A barlang felfedezése után a román kutatók szigorúan őrzött kapurendszerrel retesztették el az oda vezető utat, hogy megvédjék az értékes ökológiai rendszert a hivatlan látogatóktól. Amerikai pénzből 1992-ben a közeli Mangalia városban laboratóriumot hoztak létre, ahová az egyedülálló barlangi életfeltételek rekonstruálására 400 méteres mélységből nagy kén-tartalmú vizet szivattyúznak. A Movile-barlang ökológiai rendszere olyannyira érzékeny, hogy egyszerre legfeljebb három személyt engednek be. Az óvatosság egyébként a kutatók számára is ajánlatos, mert az üreg levegője a kénes vegyületek kipárolgása miatt mérgező. *(Petőfi rádió, Gordiusz műhely)*

Nem jelent igazi akadályt...

...a gumikesztyű az AIDS kórokozójának, a HIV-nek. Amerikai kutatók kiderítették, hogy az orvosi gyakorlatban használt kesztyűk közül minden harmadikon át tud hatolni a HIV-et, valamint a fertőző májgyuladást okozó vírus. Szerencsére az ép

és egészséges bőr e kórokozók számára áthatolhatatlan. Azt javasolják a szakértők, hogy azok az orvosok, akiknek van valamilyen sérülés a kezükön, egyszerre két kesztyűt húzzanak fel. Az AIDS miatt 1992-től kötelező a gumikesztyű használata, s azóta, sajnos, egyre több egészségügyi dolgozó panaszkodik allergiás megbetegedésekre. *(New Scientist)*

Még nem tökéletes

Apetevezeték elkötése egyre gyakoribb fogamzásgátló módszer azoknak az asszonyoknak az esetében, akik már nem szeretnének több gyereket. Az eljárás azonban, úgy tetszik, még nem tökéletes.

Az Egyesült Államokban 10 685 olyan nőt kerestek fel, akinek 1978 és

1986 között volt ilyen műtétje. Közülük minden ötvenedik megfogant a műtét után. Ráadásul a terhességek egyharmada méhen kívüli volt, ami közvetlen életveszélyt jelenthet az anyára nézve. A felmérés készítői felhívják a figyelmet arra, hogy mind az orvosok, mind az asszonyok legyenek óvatosak, ha terhességre utaló jeleket észlelnek a műtét után. *(New Scientist)*

röviden

AZ ÉLET ÉS TUDOMÁNYNAK
ÉS A PETŐFI RÁDIO GORDIUSZ MŰHELYÉNEK
ÖSSZEÁLLÍTÁSA

*** ÉGBŐL VEZÉRELT TAXIK.** A Colorado állambeli Denver taxijait 245 műholdas keresőrendszerrel szerelték fel. A műszer 12 méteres pontossággal jelzi az autók pillanatnyi helyzetét a központnak, ahol így másodpercre pontosan tudják: merre járnak a foglalt, illetőleg a szabad gépkocsik. A taxiban lévő miniszámítógép pedig a soron következő utas adatait és legrovidebb elérhetőségét fedi fel a sofőrnek.

● ÓZONMÉRŐ MŰHOLD. Földünk ózonrétegét térképezi fel a NASA most felbocsátott műholdja. Az Északi- és a Déli-sark fölött húzódó pályán ötszáz kilométer magasságban keringő műhold a légkör által visszavert ibolyántúli sugárzásnak a frekvenciája és erőssége alapján határozza meg a magaslégköri ózon mennyiségét. A vulkánkitörésekből eredő légköri kén-dioxid mennyiségét és a hamufelhők elhelyezkedését ugyancsak méri.

*** ÚJABB PIRAMIS.** Japán régészek úrfelvétele alapján egy nagy építmény nyomaira figyeltek fel Kairótól 15 kilométerre. A márciusi és áprilisi próbaásatások nyomán feltételezik: egy piramis falaira bukkantak az ókori temetkezési helyként számon tartott Szakkara homokjában.

● ŐSI OBELISZK MEXIKÓBAN. Négy méteres, rovásokkal ékesített s mintegy háromezer éves obeliszket leltek az ország déli részén, Cuicuilco kör alakú piramisában, amelyet a Xitle vulkán lávája a geológiai vizsgálat szerint Kr. e. 1000 táján temetett be.

*** ISMERETLEN TÖRZS INDONÉZIÁBAN.** A Madárfej-szigettől délre, csaknem megközelíthetetlen területen eddig nem látott, fehér bőrű, magas emberekkel találkoztak az ottani bennszülöttek. A kutatók szerint még mindig léteznek olyan törzsek a térségben, amelyeknek semmiféle kapcsolatuk sincs a külvilággal. 1987-ben két ilyen csoport is felbukkant.

● A VISSZATEMETETT LELOHÉLY. Betemetették a rudabányai vasércbányában huszonkilenc éve meglett előembernek, a Rudapithecus Hungaricusnak a lelőhelyét. A szakemberek a helyszínt képtelenek voltak megvédeni az illetéktelenektől, ezért – pénz hiányában – azt jobb híján ideiglenes betemetéssel mentik meg.